

Pirkanmaan lintutieteellisen yhdistyksen (Pily:n) lausunto Helvetinjärven kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman luonnoksesta

Helvetinjärven kansallispuiston kävijämäärät ovat kovassa kasvussa. Kävijämäärä on lisääntynyt lyhyessä ajassa 20 000 aina 80 000 kävijään vuosittain. Tämä aiheuttaa suuriakin paineita ohjata ja hajauttaa kävijöitä siten, ettei kävijämäärän kasvu synnytä puiston kulumista eikä riko luonnonrauhaa. Jos haitalliset vaikutukset kasvavat, tästä kärsivät myös alueella pesivät arat ja uhanalaiset lintulajit. Tuollainen haitallinen kehitys tulee ehkäistä.

Toisaalta yritetään hajauttaa kävijöitä siten, ettei syntyisi haitallista alueen kulumista eikä luonnonrauha liikaa häiriintyisi. Toisaalta jaetaan puisto kahteen osaan: retkeily- ja luontomatkailuvyöhyke (a) 21 % sekä syrjävyöhyke (b, nämä kirjaimet vain tässä tekstissä) 71 %. A-vyöhykkeelle keskitetään melkein kaikki toiminta, ja b-vyöhykkeellä säilytetään lähinnä vanhan ylläpitoa. Oikeastaan vyöhykkeitä on kolme, kun entinen hyvin pieni rajoitusosakin jää olemaan Haukkajärvelle selkälökin ja kuikan pesinnän suojelemistarkoituksessa..

Tavoitteen asettelussa on kannatettavia ajatuksia. Inventointeja lisätään eri lajien seurantaan. Lisäksi kaikki rakentamisen kohteena olevat paikat inventoidaan ennen toimenpiteitä. Palvelujen ohjaaminen tapahtuu entistä tietoisemmin alueellisesti. Reittejäkin kohdennetaan uudelleen. Edellä mainittujen vyöhykkeiden luomisella pyritään turvaamaan luonnonarvojen entistä suurempi säilyttäminen kävijämäärän kasvun ristipaineessa.

Asiakassivistinnän ja tiedotuksen merkitystä halutaan painottaa sekä ohjauksessa että valvonnassa lisäämisessä. Viestinnän ja tiedotuksen konkreettinen sisältö ja välineet jäävät kuitenkin epäselviksi. Valvonnalla on oma tärkeä merkityksensä. Onnistunut ja tehokas valvonta edellyttää riittävät resurssit ja keinot. Jos puistossa käy edelleen 80 000 kävijää tai määrä tästä vielä lisääntyy, on selvää, että kaikenlaisia rikkeitä tapahtuu runsaastikin. Valvontaan ja tehokkaaseen tiedotukseen on näin ollen paneuduttava huolellisesti.

Järjestyssäännöissä on erikseen puiston valvonnasta ja valvojasta, jolla on suuret oikeudet muun muassa kävijöiden omaisuuteen puiston sääntöjen vastaisen käytön tapauksissa. Käytännössä merkkejä valvonnasta ei ole näkynyt, mutta kävijämäärän kasvettua on valvonta vihdoin järjestettävä. Esimerkiksi telttailua on valvottava. Ohjeistus ja valvonta edellyttävät myös englanninkielistä tekstiä jokaiselle puiston palvelupisteelle.

Helvetinkolulle rakennetaan mönkijäreitti huoltoa varten. Tämä lienee ruuhkien takia hyvä, kun varmasti muun muassa ensiaputilanteita tulee säännöllisesti. Pelastussuunnitelman laatiminen on kannatettava asia.

Iso Poikainlammen parkkipaikan yhteyteen tulevat laavu ja telttailu ovat huomattava luonnonrauhaa rikkova keskittymä erämaassa. Tämä saattaa kuitenkin olla aiheellinen, jotta Helvetinportin kautta kulkevaa ruuhkaa saadaan purettua. Helvetinportilla näki viime kesänäkin yli 100 autoa yhtä aikaa. Uuden keskittymän vastapainoksi poistetaan Valkoisen ja Ruokejärven tulentekopaikat, joita kävijät ovat käyttäneet myös telttailuun hyvän maapohjan ja paikan kauneuden takia. Uuden palvelupisteen takia nämä vanhat paikat on täysin tyhjennettävä ja asetettava kieltotaulut.

Alueella on nyt kaksi virallista telttailupaikkaa. Retkeilijät teltailevat muuallakin. Suunnitelmassa on neljä virallista telttailupaikkaa, mikä saattaa vastata tarvetta, jos ihmiset saadaan pois luvattomilta paikoilta. Se voi olla vaikeaa, koska selvästi halutaan teltailla rauhassa, melkein "yksin" ilman muiden häirintää.

Paikan kautta rakennetaan myös uusi pitkä 26 km patikkareitti, joka alkaa Haukan Hiedalta ja kiertää sinne takaisin pääosin eteläistä syrjäaluetta pitkin. Kerrotaan, että reitti suunnitellaan vanhoille pohjille, mutta tämä tuskin kokonaan onnistuu. Samalla ei mainita, paljonko raivataan maastoon uutta polkua tai kulkuväylää. Tämä pitää mainita ja samalla pohtia vaihtoehtoja reitille, jottei uutta tarvi tehdä lainkaan. Uusi polku on tappio erämälle. Kiitettävää on se, että tämän uuden reitin ulkopuolelle jäävät nykyiset rakennelmat. Esimerkiksi kolme tulentekopaikkaa puretaan kulkijoiden torjumiseksi.

Helvetinjärven kansallispuistossa aiotaan jatkossakin sallia entiseen tapaan hirvestys ja kalastus. Pily:n lähtökohtainen kanta on, että kansallispuistoissa ei pidä sallia metsästystä. Metsästys ei palvele kansallispuiston perustehtävää. Jos metsästys kuitenkin sallitaan, metsästyksen tulee olla tarkoin rajattua siten, etteivät kansallispuiston alueella synny metsästyksestä häiriötä esimerkiksi alueen lintukannalle eikä kansallispuiston alueella retkeilijöille. Metsästyksen rajatulle sallimiselle on oltava myös vahvat perusteet. Kalastusta on suunnattava ja ohjattava siten, että kalastus aiheuttaa mahdollisimman vähän häiriötä linnustolle.

Lisäksi sallittaisiin myös pienpetojen pyynti (minkki, supikoira). Perusteluna on se, että näin voidaan suojella muita eläimiä. Vierasetokannan poistaminen voi olla tarpeen linnustollisista suojelusyistä, mutta tämä on sallittava vain tarkoin valvottuna ja ohjattuna.

Pyöräilyn suosio maastossa on voimakkaasti lisääntynyt. Pyöräilyn mahdollisuutta korostetaan myös tulevaisuudessa Helvetinjärven kansallispuistossa. Pily ei kannata pyöräilyn sallimista tai sen edistämistä Helvetinjärven kansallispuistossa. Missä pyöräily olisi luvallista puiston alueella? Jalkaisin liikkuvien käyttämällä poluilla? Pyöräilystä syntyvät haitat on mietittävä perusteellisesti. Kaivataan myös kunnan ohjeet ja tarkoin mietityt rajoitukset pyöräilylle, jos pyöräily on luvallista. Syrjäalueilla pyöräily on ainakin kiellettävä. Luonnonrauha on turvattava. Alueella luontokokemuksia etsivien retkeilijöiden elämykset rauhallisesta kauniista luonnosta on mahdollistettava. Pyöräilyn liiallinen lisääntyminen Helvetinjärven luonnonpuistossa ei ole puiston perustehtävän mukaista. Jos pyöräilyä halutaan kuitenkin edistää, on pyöräilyn haittoja tutkittava tarkoin ja tarvittaessa haittoihin puututtava nopeasti.

Dronen käyttö puistossa pitää kieltää kokonaan luonnonrauhan takia. Dronea voisi käyttää ainoastaan viranomais- tai pelastustehtävissä. Samoin armeijan lentokoneiden äänivallin ylitykset puiston alueella ja lähialueella on estettävä.

Linnustoarvoja on painotettava jatkossa tuntuvasti enemmän kuin tähän asti. Muun muassa selkälokki, kuikka, pohjantikka ja kaakkuri on mainittu luonnoksessa. Helvetinjärven kansallispuistossa on ryhdyttävä selkeisiin ja tarkoin harkittuihin suojelutoimenpiteisiin, joilla turvataan arkojen ja uhanalaisten lajien pesimistä ja säilymistä puiston lintulajistossa.

Selkälokki on vaarassa kadota Helvetinjärven kansallispuiston pesimälajistosta. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa korostetaan, että ”selkälökin kanta ei saa heiketä”. Selkälökin pesimisen turvaaminen Helvetinjärven kansallispuistossa edellyttää suojelutoimia. Haukkajärvellä pitää kieltää veneily ja melonta kokonaisuudessaan. Tällöin on puututtava myös Haukkajärven venepaikkaoikeuksiin.

Kuikan suojeleminen vaatii myös toimenpiteitä. Samoin kaakkurin. Löyttyjärven rantaan on tulossa uutena tulenteleko- ja laavu- ja telttailu. Järvi on kohtuullisen pieni, ja siellä pesii kuikka. Pesinnän ja reviirin häiriintymisen takia ympärivuorokautinen häiriö tulee poistaa. Häiriötä on odotettavissa, koska paikka sijaitsee melkein yleisen kulkuväylän ja maantien varrella. Laavu ja telttailu pitäisi siirtää Luomajärven eteläpäähen merkitylle tulenteleko- ja keittokatospaikalle.

Pily:n kannan mukaan Helvetinjärven kansallispuiston pitää ottaa suojelunsa ykköskohteeksi kaakkuri, jolla on vuotuista kantaa puistossa. Tähän liittyy penkkien poisto Nimettömältä. Lampi on potentiaalinen kaakkurin pesimäpaikka edelleen. Pily kannattaa myös Iso Ruokejärven rauhoittamista kaikelta häirinnältä. Etukäteen on vaikea ennustaa, mille lammelle häiriöitä kohdistuu, ja siksi puiston kaikki sopivarantaiset lammet pitää varustaa pesimälautoilla. Lautta pitää lisäksi perustaa aina, kun esimerkiksi majava tuhoaa kaakkurin pesimäpaikan nostaessaan vettä lammella. Majava on aiheuttanut näitä vedennousuja jo parilla puiston lammella. Polkuja ei myöskään pidä tehdä mahdollisten kaakkurilampien rannoille.

Pily on nimennyt Haukkamaan kaakkurilammet omassa MAALI-hankkeessaan erityisen tärkeäksi maakunnalliseksi lintualueeksi. Pily on valmis antamaan tietoja kaakkurin tehokkaaksi suojeluksi puiston alueella. Pesimälampia pitää säästää ja rauhoittaa kaikilta häiriöiltä. Selkälokkiakaan ei pidä kuitenkaan unohtaa, ja selkälokit kaipaavat tehokkaampia suojelutoimenpiteitä kuin tähän mennessä.

Soiden kunnostus on tärkeä ja kannatettava asia. Metsien polttamisella on oma tärkeä roolinsa, mutta tällöin on otettava huomioon lintujen pesimäkausi. Tulee välttää mahdollisimman tarkoin polttojen yhteydessä sitä, että lintujen pesinnät tuhoutuvat. Tästä syystä kulotettava alue on tutkittava tarkoin etukäteen ja selvitettävä alueen pesivä linnusto ennen toimenpiteisiin ryhtymistä. Kulotusta on pyrittävä siirtämään mahdollisuuksien mukaan pesimäkauden loppupuolelle tai ulkopuolelle.

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa on nähtävissä sellainen ajatus, että ihmisten harrastuksia on tuotava entistä enemmän luontoon ja myös arvokkaille luontoalueille, Tämä ei ole perusteltua. Sellaisia harrastusmuotoja, jotka eivät sovellu alueen arvokkaan luonnon kanssa yhteen, ei pidä alueella edistää, vaan ne pitää rajata pois. Kansallispuistoihin ei sovellu liiallista levottomuutta, maaston kulumista tai melua aiheuttava harrastus. Jos tällaisten harrastusmuotojen kautta pyritään vain lisäämään alueella kävijöiden määrää, ollaan väärällä tiellä. Kansallispuistojen tehtävänä on mahdollistaa luonnonrauha ja luontokokemuksia etsivien ihmisten tutustuminen luontoon.

Koska liikenne alueelle on vilkasta kesällä, pitää myös Helvetinkoluntien, Haukkamaantien ja Haukkajoentien turvallisuutta ja tasoa parantaa. Turvallisuus on tärkeä näkökulma niin Helvetinjärven kansallispuistoon tullessa kuin alueella liikuttaessa. Tiet ovat kapeita. Niillä on oltava riittävästi ohituspaikkoja. Nopeusrajoituksien on oltava kyllin alhaisia. Myös muuhun turvallisuuteen kuin liikenteestä johtuvaan on kiinnitettävä huomiota. Esimerkiksi jyrkänteiden reunamat on aidattava vaaratilanteiden ehkäisemiseksi.

Puiston kohonnut imago ja tuleva palveluvarustus lisäävät jatkossa todennäköisesti kävijämäärää edelleen. Sen vuoksi metsähallituksen tulee käyttö- ja hoitosuunnitelmassa ja tulevissa budjeteissa ottaa tosissaan puiston käyttäjien ohjaava opastus ja tiedotus. Tämä edellyttää ajantasaista tietoa netissä, puiston ja käyttäjien yhteistä some-yhteyttä, erillistä infokeskusta Ruoveden kirkonkylällä sekä tieto- ja ohjauksilyttejä kaikille puiston reiteille ja palvelupisteille. Suuri käyttäjämäärä vaatii myös opastavan ja valvovan ihmisen, joka kiertää puiston reittejä ja palvelupisteitä kaikki

kesäkuukaudet antaen ihmisten tarvitsemaa neuvontaa sekä samalla valvoen puiston luontoarvojen ja ohjeiden mukaisen käytön toteutumista. Tarvittaessa hänen tulee käyttää järjestyssäännön mukaisia oikeuksiaan.

Kaikessa tiedotuksessa tulee painottaa sitä, että puisto on perustettu luonnon suojelemista varten. Tämä toteutuu, kun kaikki puiston käyttäjät pyrkivät ulkoillessaan ja puistossa liikkuessaan tähän samaan. Puiston perustarkoituksen toteutuminen onkin lopulta puiston jokaisen kävijän vastuulla.

Tampereella 20.3.2021

Jukka T. Helin
Puheenjohtaja
Pirkanmaan lintitieteellinen yhdistys